

АССАЛАМ

www.assalam.ru

НА ТАБАСАРАНСКОМ ЯЗЫКЕ

МУСУРМНАРИН ГАЗАТ

№6 (55) июнь 2008-ни йис. / Жумадуль-ахир 1429 / Табасаран чІалниинди вазлик саб ражну угубчІуру. Кьимат 15 манат

АЧУХЪ СЮГЪБАТ

Аллагъдихъ хъугъуб диндин инандирмиш хъувалиъ а (дидиъ кІвахънивалин дяхъон дубхъну ккундар), хъасин сабсана асас шартІ а: Аллагъ Ялгъуз Аллагъ ву, Думу икрам апІуз лайикълур ву. Ав, Дугъаз чарасуз икрам дапІну ккунду. Думу ихъ Агъа, дюнъяин жилиин али вари чІийибдин Агъа ву. Аллагъдихъди жвуван юдшар ва фундар вушра жарадар теувал лапра гъагъи гунагъ ву. Ва гъаддиз ширк кІуру.

Эгер динагъли касдиз Аллагъдин гъакънаан фукара аьгъдарш ва лазим вуйи аьгъовалар гъадагънадарш, дицир касдин Аллагъдихъна вуйи хъугъвал бегъеуб вуди гъисаб апІуз шулдар. Аллагъдин гъакънаан вуйи ихъ аьгъовалар ихъ ахтармишар гъахбан натижа вуди шулдар. Дугъкан лазим вуйи къадарнаъди вуйи аьгъовалар ухъу Дугъан пайгъамбарилантина ва Дугъан дафтрарилантина гъадагъурхъа.

Аллагъдихъ кІваантІан хъугъуб

Аллагъ вари чІивиб халкъ гъапІур ву

Вари инсанар, вари чІивиб ва чІивиб даруб, хядар, завар, жилар, душвариъ ва душварин алидар вари ва гъадрарин арайиъ айидар, вари Табиаът Аллагъу Тааълайи халкъ гъапІдар ву.

Дюнъя халкъ апІувал Дугъаз лазим вуйиб ва чарасузуб дайи. Дугъу дюнъя Чан

амриинди, Чан аьшкъниинди яратмиш гъапІну. Яни Аллагъ Чан яратмиш апІбарихъ мюгътаж вуйир дар. Думу гъич сабдиканра ва гъич сариканра асиллу вуйир дар.

Аллагъ вари халкъ гъапІур ву

Аллагъ чан яратмиш апІбариз ухшар вуйир дар ва Дугъан яратмишарра Чаз

ухшар вуйидар дар. Гъаддиз Аллагъдиз гъамцир ву пуз шулдар ва дугъаз фициб-вуш шикил тувуз шлу ляхин дар.

Гъацира вахт ва къадарра Къудратлу Аллагъди яратмиш гъапІдар ву.

Яратмиш гъапІур Чан яратмиш апІбарихъ мюгътаж дарувализ лигну, я вахтнахъ, ясана къадарнахъ мюгътаж дар. Яни Дугъаз я вахтнан, я къадарнан ясана вахтназди вуйи сяргъатар ва чІаьнвалар адар.

«Аллагъ наан а?» кІури гъерхувал мянасуз ву, фицики «наан а?» кІуру суалназ вуйи жавабну айи йишван къадар улупуру ясана Аллагъдин яратмишар, хъа, мялум вуйиганси, Аллагъ Чан яратмишарихъ мюгътаж дар.

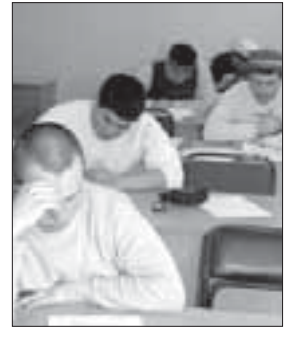
Бязи ксари Аллагъ зиин, заварин ал кІуруган, Дугъан заанваликан, ккагъуз даршлуваликан, Думу рякъюз даршлуваликан кІури шулу.

Гъациб мяна ади. >>>

НУМРАЙИЪ:

2 УРХБАЪ ЦІИЙИВАЛ

Дин дарснаъ аьгъо апІиди

4 ТЕРБИЯЙИКАН УЛХУХЪА

Ягъ-намус чарасузуб дубхъну ккунду

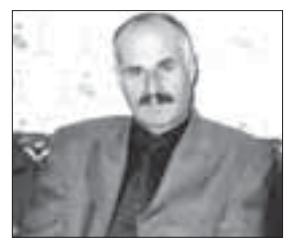
6 УЖУДАР ИНСАНАРИКАН СЮГЪБАТАР

ДацІрабкди исламдин рякъ хъапІрайир

7 УЖУВЛАН ЛЯХИН

Бицидарин юкІварихъна рякъ абгури

ТАРИХ

Ккудубшубдианмина – гележегдиз

Майдин вазлиъ Урусатдин культурайин фонднан Дагъустандин филиалиъ гергми стол тешкил гъапІну. Думу Дагъустандин халкъарин бикІбан медениятдин ядиграр (гюмбетар) урхбан ва ишлетмиш апІбан метлебариз бахш дапІнайиб вуйи.

Гергми стол гъабхбан терефкар ва тешкилатчи Дагъустан Республикайин культурайин, образованиейин, миллетарин ва динарихъди аьлакъа уьхбан Жямъаьтлугъ палатайин комиссия вуйи.

Дидин ляхниъ гъацира милли политикайин, мялуматарин ва чІатан аьлакъийрин, культурайин ва туризмйин, образованиейин ва илимдин

министерствйир, хъа гъацира РД- йин Гъюкуматдин архиварин ляхнариз лигру Комитет, РД- йин Халкъдин Собраниейин депутатар, РД- йин Гъюкуматдин диндин месэлийриз лигру Комитет, Дагъустандин таможня, РАНдин Дагъустандин илимдин центр, ДГУ- йин востоковедениейин факультет иштирак гъахъну.

Гъелбетда, гергми столиъ Дагъустандин мусурмнарин Духовный управлениейин, исламдин образованиейин ва илимдин Кафари Кавказдин

университетвалин центрин, культурайин Урусатдин фонднан Дагъустандин филиалин гъуллугъчйирин активвалра ужуб вуйи. >>>

ФУНУР КАС ВУШРА, ИЛИМ БАДАЛИ РЯКЪЮЪ УЧИВИШ,
АЛЛАГЪУ ТААБЛАЙИ ГЪАЦИР КАСДИЗ ЖЕННЕТДИЗ РЯКЪ АЧУХЪ АПУР

ГЪАДИС

УРХБАЪ ЦИЙИВАЛ

Татьяна СОЛНЦЕВА

2009 - пи йисандин сабпи сентябрихъантина Урусатдин мектебарийъ цийи предмет арайиз гъибди- «Рюгълувалинна эдеблувалин культура». Гъаддиз асас духъну мектебдиъ урхурайидари чарасуз православиеийн, исламдин, иудаизмийн ва буддизмийн бинийрикан аьгъю аплиди.

рин, зачетарин, хъа гъацира аьгъювалар ахтармиш аплбан жюрир фицдар шулуш.

Государствойин уьмуни стандарт тартиб аплбан зин вари динарин вакиларин ишти-ракниинди Урусатдин образованиеийн академия машгъл дубхъна. Мусурмнарин терефнаан консультантди Москваийн исламдин университетдин ректор Марат Муртазин улупна, иудеярин терефнаан-Урусатдин жугъдарин динарин жямаятлугъарин ва тешкилатарин Конгрессдин председателъ – Зиновий Коган.

- Мектебарийъ урхурайидариз китабар (учебникар)

Дин дарснаъ аьгъю аплиди

Урусатдин мектебарийъ цийи чарасуз предметдиан дарсар кивбанди ву

тартиб аплруган диндин вакиларин теклифар фикирназ гъадагъиди, - гъамци кюри образованиеийн ва илимдин Министерствойиъ умудлу гъапнийи ва дурари къайд гъапганси, гъадму ляхин диндин аьдатар ва дюьйир урхбахъди аьлакьалу аплидар.

- Бицидариз дюьйир ясана Къуръан урхуз (дургъуз) мажбур аплидар,- гъапнийи гъадму Министерствойин отделин начальник Татьяна Петроваийи.

Гъадму клялиб фикирназ гъадабгъиинди регионарийъ чпин хусуси образованиеийн программийр тартиб аплура. Урхурайидарихъан ясана дурарин гагйир- дадейрихъан чпин хушнинди фунуб дин аьгъю аплуз ккундуш, гъадмунуб ктабгъуз хьибди, хъа анжагъ саб дин.

Гъарсаб класс дестийириз жара хьибди, ва гъарсаб дестейиз гъадму дарснан вах-

тна чпиз мялим ва чпин программа хьиди.

Эгер абийр - бабари гъадму юкьби динарикан фунубдиъ вушра иштирак хъуз наразивал улупиш, думуган баяршубариз диндин гъакънаан ясана эдеблувалин уьмуни дарсар кивиди. Регионарийъ «Рюгълувалинна эдеблувалин культурайиан» вуйи фунуб дарс вушра чпин хусуси дарснахъди дигиш аплуз хьибди.

Образованиеийн программийр тартиб аплру вахтна Урусатдин саб жерге регионарийъ гъамкъангагъдиз уч дапнайи тажрубара гъисабназ гъадабгъиди (хайлиндари гъамусдиз чпин программийриинди дарсар гъахура). Гъамусяаьт «Православиеийн бинийриан» вуйи дарсар 15 региондиъ кивра, мисал вуди гъадабгъиш Белгороддин, Калужский, Брянский ва Смоленский областарийъ.

Урусатдиъ гъадму цийи жюрейин дарсар кивруган кадрийирин месэла лапра читинуб хьибди. Дарсар диндин гъуллугънаъ айидари ваъ, хъа мялимари кивну ккунду. Диндин вуйи лекцийир теологияийн ва диндин месэлийрин факультетар ккудубкьидари ясана чпин аьгъювалар цийи алау мялимари- общественни-кари дурхну ккунду.

Гъеле гъамустлан гизаф къадар педагогвалин вузариъ пишекарвал за аплбаан вуйи курсар тешкил дапна. Гъамусяаьт Урусатдин 40 вуздиъ 3 аьгъзурихъна студентари «Теология» жюрейиан пише гъадабгъура.

Аьгъювалариз фициб саягъниинди кымат тувруш, гъелелиг мялум дар. Образованиеийн ва илимдин Министерствойиъ гъамциб жюрейикан кюра: «зачет»-«незачет».

Мугъяммад- Рамазан РАЖАБОВ,
ДагъОгни шагърин имам

Илимдин фазилатвал

Гъюрматлу вуйи мусурман гъардшар ва чийр! Аллагъу Тааблайи Чан гирами Къуръандиъ дупна (мяна): «Дугъриданна, гъакьикъатдиъ Аллагъу Тааблайихъан гучвал айи ксар алимар ву» («Суратул зямар» кюру сурайин 9- пи аят). Аьгъювалар айидарна аьгъювалар адрудар саб вуйинхъа?!

Пайгъамбари ﷺ гъапну: «Аьлимар пайгъамбарин ирс агълар ву». Ухъуз аьгъоганси, варитлан аьхю даража пайгъамбарин ву ва гъадму ксарин ирс аьгъю аплру агълар хъувал аьхю заанвал даринхъа?! Мугъяммад Пайгъамбари ﷺ гъамцира гъапну: «Аьлим касдин гунгъарин аьфв аплин, кюри заварийъ айи ва жилариин али малаикар машгъл духъна. Хъа малаикари инсанариз чипхъанди истигъфар хруган фукъан аьхю даража даринхъа!

Пайгъамбари ﷺ гъапи гъаму гафарин мяналувал заануб ву: «Фунур кас вушра, илим бадали рякъюъ учивиш, Аллагъу Тааблайи гъацир касдиз Женнетдиз рякъ ачухъ аплур». Дугъан гафариз асас духъну, илим аьгъю аплувал инсандиз дюньятлан ва дидиъ айиб варитлан зади ву.

Гъюрматлу ватанагълийир! Гъияматдин йигъан ухъхъан Аллагъу Тааблайи гъаму фана дюньийиъ фу гъапунва, фу ва фуж бадали уьмур хъапунва, кюри гъерхиган, ухъу фициб жаваб тувдиш гъамустлан аьгъяди ккунду. Аллагъди ﷻ ухъуз туву ниьматариз шюкюр дапну ккундаринхъа?! Ухъуз рякъюрайиганси, Дугъан ризкъ иплури, хъа амма дин- тляаьт дарди фукъан инсанар накъвариз (никъариз) гъушну ва гъагъюра. Ухъуз аьгъяди ккунду, фицики Аллагъу Тааблайи ухъу гъаци хазна бадали халкъ гъапундар, Дугъу чан умматариз гъюкум- къанун дебккна. Аллагъу Тааблайи Чан гъюкмари хъди дяргъру касдиз яраб Женнет тувринхъа?!

Эгер хизандиъ абийр- бабари чпин веледариз диндин тербия тувруш, рябатлувалинна эдеблувалин рюгъниинди уьмур хъаплуз вердиш аплуруш, гъациб хизандиъ чарасуз ужуб берекет хъуз мумкин ву. Бали, шуру чпин абабаб гъиспикк ккаувал, дурариз аьхю гъюрмат аплувал, яшнан аьхю ксар гафниинди гъиспикк ккаувал – гъамрарра гъациб берекет вуди гъисаб аплуз шулу.

Гъюрматлу мусурман гъардшар ва чийр! Иллагъки гъийин вахтна ухъуз диндин рякъюъ учивуз ва ислам диндин шартлар кюлииз адагъуз гъич сар гъакимдира ва гъюкмира манигвал аплурадар. Ари гъамциб аьгъвалатнаъ ухъу айиган,

ухъуз Аллагъдин ﷻ рякъюъди дурушуз себебар адархъуз. Ухъу ухъуз тувнайи гъамциб йигъин къадарсуз шад духъну ккунду. Хъа амма, гъайифки, бязи ксари чпин мусурманвалин вазифийр кюлииз адагъуз кагъалвал аплура. Айи мумкинвалар ишлетмиш дараплайивалин мюгътал хъуз ляхин а.

Гъюрматлу мусурман! Аллагъдин ﷻ амриинди Огни шагърийъ Халидшагъ Багъдадийин ччвурнахъ хъайи «Канзул Илм» («Илмин хазна») кюру медресе ачмиш дапна. Душваъ шубуб ражну чанади (пулсузди) иплубра тувру. Гъюрматлу мусурман гъардшар ва чийр! Ари ихъ абийр- бабарин ккудубшу уьмур кьваин аплухъа. Дахъузгъудужвуз йишв ва жара жизби шараитаркъана адаршра, амма дурари мучлу подвларийъ жиниди Ислам дин аьгъю аплуйи. Дурари чпиз гъациб аьзият кадапну ухъухъна гъаму дин марциди гъабхну. Хъа ухъу гъапра? Гъамкъан успагъи рягъятвалар- шараитар ади, Ислам диндиз ачухъ рякъ тувнайи вахтна хайлиндар Ислам дин аьгъю аплбан гъаразнаъ адар. Эгер гъакьикъат арайиз адабгъуруш ва гъаддин зин фикир аплуруш, мялум шулахъуз, фицики ухъу гъаму дюньийиъ аьхю гъалийрстар хулар дивуз, гъялал вуйибра, дарубра ишлетмиш аплуз чалишмиш шулахъа, хъа амма Гъияматдин йигъкан вуйи фикир кюлииз удрубчъвайи-дарра ихъ арайиъ гизаф а.

Фукъан аьхю хулар гъаплишра, амма душваъ дусрудар фуужар шулу? Сарна кюор кас. Хъа нагагъ хъялариз рякъбан аьгъвалатра улупну ккундаринхъа, кюруш, хъялар филиадикъан хъяларди гъузрухъа? Хъялар сад ясана къюдшубуд йигъазди гъюри аьдат ву. Ухъу тмунуб дюньийиз къяляхъ хътакру хал рас дапну ккундаринхъа? Думу рас аплру асас алат дин- тляаьт хъаплувал ву. Хъа ухъуз диндикан хабар адруган мусурманвалин вазифийрра кюлииз адагъуз шулдар. Ари гъаддиз, гъюрматлу мусурман гъардшар ва чийр, ихъ веледаризкъана марцици дин улупуз, илмин рякъюз адауз яркъу мумкинвалар тувну ва жвувхъан шлу жюрейин чарийр дапну ккунду.

Гъамушвахъди Мугъяммад Пайгъамбарин ﷺ гъаму гафар кьваин ва къайд аплуб ужу ву: «Абийр- бабарин вазифа чпин веледидихъна шубуб мутму тувувал ву: саблиб, гагайи чаз ужур шив аплувал, къюбпиб, веледиз мусурман ччвур тувувал, шубубпиб, Ислам дин аьгъю аплувал». Пайгъамбари ﷺ гъаму гафар себеб ади ва дерин мянайиинди дупнайидар ву. Гъаму гафар дугъаз Аллагъдихъан ﷻ дуфнайидар ву. Гъаддиз гъарсар касдин улихъ гъаму ляхнарикан гъерхбан суал тувди.

Гъит Аллагъди ﷻ ухъуз гъакъ гъакъди, хъа нягъакъ нягъакъди рякъюъз тавфикьвал туври. Амин!

АЛЛАГЪУ ТААБЛАЙИКАН САГЪВАЛ ВА БАГЪИШЛАМИШ АПИУВАЛ ККУН АПИНАЙ

ИЛИМДИННА ПРАКТИКАЙИН КОНФЕРЕНЦИЯ

Аллагъ ﷻ гъюкумдар ва вариб-диз идара апирур ву

1 « Дюнъяйн жилин халкъ дапнаиб вари (чийиб ва чийиб даруб), яни Аллагъди ﷻ халкъ дапнаиб вари Дугъаз Чаз мютюгъ вуйидар ву, Дугъан амриинди арайиз дуфнайидар ва дугъу гъадрариз ижми гъюкмар арайиз духнайидар ву. Аллагъдин ﷻ яратмиш апибариз саб жерге лишнар ва гъурулушар айидар ву. Дурар чиб-чпихъди аьлакь айидар, чиб-чпиз тясир апирур ва чиб-чипкан асиллу вуйидар ву. Гъадрар вари Аллагъдин ﷻ амриинди вуйидар ву. Гъич сарихъанра ва гъич сабдихъанра Аллагъдин ﷻ Гъюкмар (табиат арайиз дуфнайи Гъюкмар) саб ражнукъана члур аплуз шулдар яни Аллагъдин ﷻ амриинди дарш, аьламентар яратмиш аплуз шулдар.

Гъарсабдикан ﷻ Агъю Аллагъдихъан Чан пайгъамбариз ясана Чан Гирами ксариз (инсанари тясир аплуб метлебниинди) аьламентар-кереметар аплуз гъитуз шулу. Пайгъамбарари апиру аьламентариз муъжизатар клуру, гирами ксарин аьламентариз-кереметар клуру.

Аллагъдихъ ﷻ кІваантІан хъугъуб

Аллагъдиз ﷻ вари ебхъуру, вари рябкъюру ва варибдикан аьгъя, Дугъаз дейребхъруб, дрябкъруб ва аьгъдруб фуклара адар. Анжагъ чпин жибзи гъисариин ва аьгъювалариин дийгънайи ва гъадрариин умудлу вуйи динсуз ксарихъан Къудратлу Аллагъдиз ﷻ варибдикан рябкъбан, ебхъбан ва аьгъюва-

лар айивалин мумкинваларин гъаври ахъуз шулдар.

Вари ляхнар Аллагъдин ﷻ амриинди клулиз адагъурайидар (удучіурайидар) ву ва гъич сабра Дугъан амриинди дарди шлудар дар (хабарсузди ясана Дугъан амур дарди).

Аллагъдин ﷻ рябкъюди гъягъбан

бадали вуйи насигъатар тувувал метлебниинди Аллагъди ﷻ инсанарихъна пайгъамбар гъаьру (дурарикан мялимар, имбудариз нумуналу ксар апибинди).

Аллагъ ﷻ Къудратлур ву, яни вари аплуз шлур ву. Дугъхъан аплуз даршлур гъич фуклара адар.

Ухъуз Дугъан Къудратлуваликан пуз ва гъаддикан фикир аплуз лапра читинди ву, фицики ухъу Дугъан ижми Гъюкмаринди Дюнъяий бабкан гъахъунхъа ва яшамаш шулайидар вухъа.

Динсуз ксариз чпин гъяракатар дерккуз къувват айи Халкъ гъапиурикан аьгъдар. Дурариз Къудратлу Аллагъдин ﷻ къувватлуваликан аьгъдар. Хъа дин хъапрайи ксариз Аллагъдихъан ﷻ вари шлуваликан, Дугъан амриинди тлабиатдин гъюкмар, лишнар ва шейъарин гъурулушар клулиз удучіурайиваликан аьгъя. Аллагъ ﷻ Ахиратдин йигъандин Ахъюр ву. Думуган гъарсар касди чпи жилин яшамаш гъахи дюнъяий гъапиу вари ляхнарин ва гъяракатарин жаваб тувиди.

ТАРИХ

Ккудубшуб-дианмина – гележегдиз

1 « Гъадушваъ асас доклад хъади удучівну гъулхур кюгъне востокдин хильинди бикібар ахтармиш гъапиу адлу аьлим, профессор Амри Шихсаидов вуйи. Дугъу чан улхуб асас вуди хильинди дидикнайи китабар ва яратмиш апибар дюрхну ккунивализ ва бикібан культура (меденият) артмиш апибаз бахш гъапнийи. Асас вуди дугъу Дагъустандин халкъарин ирс уьбхбаъ аьраб ва чіаларинди китабар адагъбан метлебуваликан гъапнийи. Дугъу гъацира йициургубпи аьсрилан хъюгъну къабпи аьсрин сабпи гъацазкъан вуйи деврариъ гъадму ляхнарик лайикълу пай киву аьлимарин ччвурар ктухнийи. Гъадрари яратмиш гъапиу хайлин китабар ухъу хъа дурарикан вари бикібарин гъац пайтІан уч аплуз духънадар.

Аьхиримжи 40 йисан Дагъустандин аьлимари 300-дилан зина хильинди дидикнайи шейъар уч дапна. Гергми столиъ гъелелиг уч аплуз духъну ва хъуркъну адру бикібар агбан зин ляхин давам дапну ккуниваликан улхбар гъапнийи. Гъадушваз уч духънайи тешкилатарин ва идарийрин вакилариз чпин терефнаан дапну ккуни ляхнарикан мяналу теклифар тувнийи.

ТЕЛЕВИКТОРИНА

ДГУ- йин студентар гъяждиз гъягъиди

М айдин 14- диъ Мягъячгъалайиъ «Увуз айи мумкинвал» клуру телевикторинайин финал ккудубкіну. Гъадму конкурс Сейид- Мугъяммад-гъяжи Абубакаровдин ччвурнахъ хъайи Фондан ва «Мягъячгъала- ТУ» клуру телекомпанияйин теклифниинди клули гъубшну (дупну ккундуки, гъаддин гъякънаан гъаму телекомпанияйи телевикторинайин гъякънаан яркъу ляхин клули гъубшну).

Викторина гъац йисандин вахтна клули гъубшну ва сабпи тамаша сач 17- пи ноябрь тешкил гъапнийи. Конкурс анжагъ светский урхбанидарийрин студентарин арайиъ клули гъубшнийи. «Мягъячгъала- ТУ» телекомпанияйин клулин редактор Аьбдулла Аьлишаевди къайд гъапганси, «Гъаму жорейин серенжем тешкил апибан гъякънаан вуйи фикрар ухдихъанмина арайиз дуфнайидар вуйи, хъа амма думу уьмрин гъягъадиз кечимрмиш аплуз думуган мумкинвалар адайи».

Конкурс Дагъустандин мусурмнарин Духовный управленийи чап аплуз гъязур гъапиу «Диндин бинийрин ва Мугъяммад Пайгъамбарин ﷻ уьмрикан» ва «Диндин илмар цийи алаурайиваликан» вуйи китабарин бинайин алди тешкил гъапнийи. Хъа гъаму китаб адлу аьлим имам аль-Гъазалийи гъибиклуб ву.

Телевикторинайиъ ишти-

рак гъахъну: теологияйин ва диндин институт, ДГУ, ДГПУ гуманитарвалинна педагогвалин колледж, халкъдин мяшатдин институт, Урусатдин ихтиярарин академия, автодорожный институт, «Муслимат» клуру жямаятлугъ, Буйнакский райондин Чиркейин ва Хасавюрт райондин Сивух гъуларин къялан мектебар.

Аьхиримжи натижа: Дагъгосуниверситетдин финансариинна экономикайин факультетдин студентари сабпи йи шв гъазанмиш гъапну. Дурариз 2008- пи йисан гъяждиз гъягъюз путевкир тувну.

Гъалиб гъахидарин ччвурар киваин аплухъа: Аьбдулла Рягъимов, Марьям ва Мурад Аьлиэскеровар, Мугъяммад Аьбдуризакъов ва Мугъяммад Сулейманов.

Тешкилатчийрин гафаринди, гъюру йисан гъамциб серенжем цийиклутІан тешкил апибанди ву.

ГЪЯЖ- 2008

Гъязурлугвалар гъахура

Мугъяммадрасул ОМАРОВ,
ДУМД- дин пресс- секретарь

А прелин 27- дилан 2- пи майдиз Урусатдин Гъяж- миссияйин делегация Сауд Аьравияйиъ гъахъну. Гъадму делегацияйиз Урусатдин Духовный управленийин ахъюуб пай ваиклар дахил гъахънийи.

Гъадму делегацияйиз регъбервал тувур РФ- дин Гъюкуматдин багахъ хъайи гъягъдин месэлийриз лигру идарайин вакил Аьгъмед Билалов вуйи.

Дагъустандинг мусурмнарин Духовный управленийин терефнаан гъадушваз гъушур муфтийин заместитель, гъягъдин месэлийриз лигру Аьгъмад-гъяжи Мягъямедов вуйи.

Мялум гъапганси, Сауд

Аьравияйи Меккайиъ Масжид аль- Гъярам клуру мист къайдайиз хпан месэла лапра жавабдарвалиинди клулиз адабгура.

Гъадму метлебниинди «Шамия» клуру квартал беъемди гъадабгъну (400-500 метр манзилнаъ айиб) ва Гъярам клуру йишвхъан 150-200 агъзур касдиз йишв айи гостиницийира чпин хъайи йишварихъан гъадагъну.

Гъац апиувади Меккайиъ яшамаш хъуз кыматариз тясир апили. Улихъ ккимиди вуйи гъисабариан мялум шулайиганси, сачдин йисандин кыматарихъди тевган кыматар 30 процентдилан артухъдира кади багъа хъуз мумкин ву.

Гъягъдиз гъягъру документар къабул апиру вахтна гъадму кас сабпи ражну гъягъурайир вуйин- дарин, яшлу ксарихъди вакилар хъайин- хътарин ва дишагълийриз мягърам айинадарин фикирназ, гъисабназ гъадагъиди.

ШАРИАЪТДИ КЪАБУЛ АПИУРАЙИБ ВАРИ КИУЛИЗ АДАГЪУВАЛ САДАКЪА ВУ

БАГЪРИ "АССАЛАМ" ГАЗАТ- ГЪАРСАБ ХИЗАНДИЗ

Гюрматлу мусурман чвйир ва чйир!
Дюз гъапиш, багъри табасаран члалниинди удубчвурайи «Ассалам» газатдиз подписка дапну ккунивалин тлалаб хъади гъаму ражнура учвухъна илтликлуз мажбур духънача, фицики жара миллетарин члалариинди адабгъурайи гъамциб газатдин тираж ихъубдинтлан хайлин ахъуб ву. Хъа вари члалариинди адабгъурайи «Ассалам» газатдин уьмути тиражнакан улхуруш, бязи вахтари 55 агъзур экземлярин цифрайиланра улдубчвурйи шулу. Мисал вуди гъадабгъиш, урус члалниинди вуйи «Ассалам» газатдин майдин тираж 28 агъзур, хъа авар члалниинди адабгъурайибдин- 23 агъзурна 500 экземпляр вуйи. Гъаз ухъухъ мусурман ксари «Ассалам» газатдиз подписка аплбахъна зяйифвал улупурайкн?

Ав, республикаин, шагъарин ва районарин газатарин кымат гъамунуб мусурман газатдиз улупнаи кыматнахъди тевган гъадрар ужудди ву, гъаз гъапиш дурар государствойин бюджетдин кюмекниинди адагъурайидар ву. Эгер мусурман касдиз Ислам диндиан цийи агъювалар гъадагъуз ккундуш, вари йискъубан вахтан подпискайиз удубчвурб 180 манат- гъийин вахтна думукъан ахъю пул дар ки.
Гъаму месэла тешкиллувалиинди клулиз адабгъуз ва гъял аплуз кюмек туврудар гъуларин имамарра духъну ккунду.

Пулдин дакъатарин читинвалар адру ксари чипхъанди ва чпин багахълуирихъанди ва гъуландарихъанди мусурман газатдиз подписка гъапиш, гъадму ляхникан Аллагъра ﷻ рази шул. Хъа амма гъелелиг учухъна гъациб теклиф хъади гъич сар табасаранра илтликнадар. Хъа гъайиф.
Гюрматлу мистарин имамар, алимар, диндин агъювалар айи жара ксар! Ихъ багъри члалниинди адабгъурайи «Ассалам» газатдин ляхниъ иштирак йихъай. Неинки учвухъан, хъа гъазира жара ксарихъанра учуз кагъзар хътауз, зенг аплуз шулу. Белке учуз Ислам диндикан киваълан гъархнайи месэлийрикан цийи агъювалар гъадагъуз ккун шул,

Ислам диндиан агъювалар гъадагъуз ккундуш...

ари гъаддиз учуз суалар тувай, хъа ичв суалариз жавабар ихъ республикаин диндин идарайин гъулугъчйири ва алимари тувди.
Аъзиз юлдшар! Учвухъна цийиклултлан илтликлурача ва киваин аплурача, фицики табасаран члалниинди удубчвурайи «Ассалам» газатдиз 2008- пи йисаз подписка аплувал гъархну ккундар.
Нагагъ учуз учухъди алякъа уьбхюз ккундуш ясана жюрбежор суалар арайиз гъафиш, башюста, учуз биклай ясана гъаму мобилин телефондиз зенг аплинай: 8988 305 1961 Гъит ичв киваъ гъарган ужувлан ният убчвври ва Аллагъу Тааълайихънана ва Дугъу ухъухъна гъау Мугъяммад Пайгъамбарихъна вуйи ихъ ккунивалин къадар артухъ ибшри, Аллагъу Тааълайи ухъу Гъияматдин йигъан дугъан шафаатдихъ мягърум дарапри.
Амин!

ИЧВ СУАЛАРИЗ АЛИМАРИ ЖАВАБАР ТУВРА

Гъаму улихънаси узун больницайи Саид- эфендийихъан вирдар гъадагънаи кьюр касдихъди гюрюшмиш гъахъунза. Гъадрарикан санурихъ хъайи вирд (табшуругъ) кпиклунза. Гъадму шейхдихъан тувнайи вирдси ишлетмиш аплуз хай шулин?
- Парикъатвалин вирд чахъан шейхдихъан, тарикъатдикан улупуз гъакълу ихтияр айи ва теклиф дапнаи касдихъан, гъадабгъу ккунду.
(Танбигъ-ус- салтикин». 1-пи клул, 41- пи маш).

Гирами Къуръан урхбан ужувлан ляхин Аллагъдиз ﷻ бахш аплуз хай шулин?
- Аллагъу Тааъла ихъ ужудар ляхнарихъ игътияжвал айир дар. Гъеле аьксина вуди клархъа, Думу Учв гъадму ужувлан ляхнар халкъ аплур ву. Хъа ухъу ужувлан ляхнар Аллагъ ﷻ рази ктауз дапну ккунду.

Нагагъ хабарсузди курклиш, гъудгнин ккутлурдар, клури гъебхъунчуз, яни жара жюрейин ксарихъди-жили жвуван дишагълийихъди. Гъадму дюз вуйин?
- Шафиитдин мазгъабдинди гъуднин ккутлур юкъуб гъаракатнакан сабнуб жили жви дишагълийик курклувал вуди гъисаб аплура, думу ляхин хабарсузди арайиз гъафнушра, ясана къасустлан гъаплундаршра. Лапра багахълу ксар ктарди, мисал вуди гъадагъиш дада, хала, чйир ва гъ.ж. яни жили жвуваз хпирди гъадагъуз хай даршлудар.
Хъа имам Абу Гъянифайин мазгъабдинди-гъуднин ккутлурдар.
«Мингъаж», «Ианат»

Ачухъ сесниинди гъудган аплуз хай шулин, ачухъ сесниинди даршиш, жвуван жвувакди гъудган гъапиш ужу вуйин?
- Сура «Фатигъя» ясана «Альгъямдихъан» вуйи сура жвуван жвувакди имамди ва чав гъачниндин гъудган аплурайири ачухъди гъурхиш ужу ву, хъяхъдин ва хъитирхвандин гъудгнарин сабпи къуб ракаътдиъ, жвумийин гъудгний ва ригъ алабхъругандин ва ригъ гъудубчвругандин арайиъ айи вахтна, хъа гъазира къуби машкварин гъудгнарйи, ясана Рамазандин вазли сатланди аплру ва жюрбежор жара гъудгнарйи аплру.
Хъа лисундин ва лисхъандин гъудгнарйикан (чан вахтна аплру гъудгнарйикан) улхуруш, гъадму гъудгнарйи жвуван жвувакди гъурхиш ужу ву. Хъа амма чарасуз шарт гъадму ву, фицики инсандиз чав урхуруйи дюзйир чаз деебхъну ккунду.
«Ианат».

Велед бабкан гъахъихъан гъаддин къяляхъ вуйивахт улдубчвудикъан гагъди дишагълийиз гъудган аплуз ихтияр адар. Хъа гъадмуган ккадау гъудгнар ккаъну ккундин?
- Гъадму вахтна ккадау гъудгнар ккаъну ккундар, гъазира дишагъли палтарикан духънайигандин вахтна ккадаъдарра, гъеле гъарамра ву.
«Мажмуатуль Фаваид»

Къуръан, дидин мяна агъдарди, урхуз хай шулин?
- Эгер думу дюзди урхуруш, хай шулу, магъраждин ва тажвиддин къайдйир дюзди клулиз адагъури

урхуруш.Къуръан урхуру касдиз саваб шулу, чаз дидин мяна агъяшра- агъдаршра, фицики Къуръан учв урхувал Аллагъдиз гъуллугъ аплурайивалик гъисаб ву.

Дишагълийиз клульин ягълухъ алдарди гъудгнин жиклуз хай шулин?
- Ав, шулу, эгер дугъаз жара жилижви рякъюрадарш.

Эгер тлуб гъадабтиш, гъудгнин жиклувал ккутлурин?
- Имам Шафиийин мазгъабдинди гъудгнин дижикинайивал ккутлурдар, хъа имам Абу Гъянифайин мазгъабдинди ккутлур.

**БИЦИР ТЕРБИЯЛАМИШ АПИУВАЛ ВА ДУГЪАК УЖУДАР ГЪИЛЛИГЪАР
КАУВАЛ ГЪАР ЙИГЪАН ТУВРУ САДАКЪАТИАН ХАЙИРЛУ ВУ**

УЖУВЛАН ЛЯХИН

Бицидарин юкIварихъна рьякъ абгури

Фатимат ВЯГДИОВА
журналист

Журналиствалин рьякъяри узу Дербентдиз гъухну. Ригъ али мани йигъ вуйи. Хъа амма гъаз- вуш, кефйир думукъан ужуйи дайиз. Гъаз гъапиш «йитимхана» кIуру ччвур тувнайи идарайиз гъягъюз тямягъ хътайиз. Кюмекнан хил гъачIабккну адру- хъайивал адру бицидар уларикк ккархъган гучIури айзуз.

Эгер гъякълуди кIуруш, дурар мина гъюваликан, чпин пияниска абйир- бабарин гюз- чиваликкан ккудучIвну, жилина вари терефар вуйибси ичи путтулкир дахънайи, чиркинвали ва , абйир- бабарин арайиъ айи хъжагъбари- алжагъбари агъавал аплурайи хулар- риан гъамина дурар хуз мажбур дапнайи агъвалатнакан ебхъуз хушлуди шулдар. Ва жвуву жвувакди дурарин ккудубшу уьмрикан фици биклуза- хъа ва фици дибрикди гъибтзахъа, кIуру жюрейин фикрар аплурайза...

Хъа амма Дербент шагъриъ ерлешмиш дубхънайи 2- пи нумрайин Хулу (йитимханайи) узу аьламат ва мюгътал гъапнийи. Думу шагърин къялаъ ерлешмиш дубхъна. Йитимханайиз гъафидар сацIиб шадра гъахъунча, бицидар айи хулаъ яшамиш шулайи инсанари учу сацIибди шадра гъапнийи. Хъа думу хал гъюкуматдин имбу идарйириз ухшаруб, аьдатна- нуб вуйи. Мушваъ айи къайдалувалиин, умунвалиин рази гъахънийча, фицики учу шадди къабул гъапнийи, варидарин уларий нур Кабхнийи.

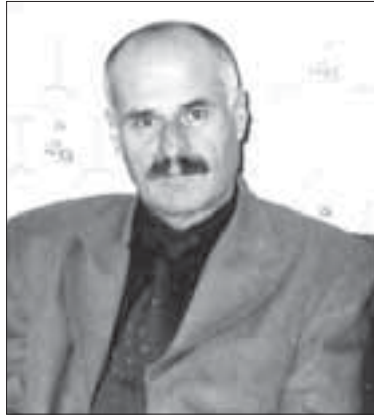
Саспидари, ич багахъна гъюри, учуз суаларра туврайи. -Учву учухъна хяларди думфначва?- гъамцдар гъерхбар- хъерхбарин суалар хъади бицидари ва тербиячйири учу къаршуламиш гъапнийи.

- Учвуз директорихъна вуйи рьякъ улупучавуз?

- Хъа узу гъадму набалу- гъарихъан гъерхнийза: «Гъамушваъ фици яшамиш шулачва, бицидар?»

- Ужуйи ву,- узухъинди улар бегъемди арцну лигурайидари гъамциб жаваб тувнийзуз.

Директорихъди таниш гъахъунча. Къялан яшнан, ягъли жандкин жилижвуву машнак

инчи кади учу къабул гъапнийи. Дугъан улар фагъумлудар вуйи, дурари учу ахтармиш аплурайи.Учу дугъаз ич ниятарикан гъапнийча- бицидарин Хулан агъвалатарикан, бицидарин къисматарикан ктибтуб тIалаб гъапнийча. Мервет Къазиевич Къазиевди гъюрматлуди хилин ишарайинди мани кабинет- дизди рьякъ улупу ва учв улихъ гъучIву.

Пенсияйиз удучIвнайи подполковник Мервет Къазиевичди учв йитимханайин директорди дерккруваликан фикиркъа- на аплури гъахъундар. Артухъ жавабдарвал тIалаб дарапIуру ляхин дугъаз бихъуйи, хъа амма 2004- пи йисан просвещениейин Министерствойи Мервет Къазиевичдиз бицидарин хулан директорвалин вазифйир кIулиз адагъувал теклиф гъапнийи ва дугъу гъадму теклифназ «ваъ» гъапундайи. Гъаму гъуллугъну гъарйигъандин гъайгъушнар, вазифйир кIулиз адагъувал тIалаб аплура, му ляхин жавабдаруб, гъагъиб ву.

Сифте вахтари гизаф къадар читинвалар алахъуйи. Мервет Къазиевич саб ляхнин гъавриъ гъахъну- бицидари- хъна ачухъвалиинди янашмиш гъахъиш, вари ляхнар гъякълувализ хуз шлудар ву.

Жвув директорвалин гъуллугъназ гъайиз улихъна мушваъ дюзмиш дубхънайи коллективдин улихъра хъугъвал гъазанмиш дапIну ккундийи.

- Узу сабпи нубатнаъ ашбариз узухъна дих дапIну, дурарихъди гафар- чIалар гъапунза.

- Учву йитимариз хурагар гъязур аплурачва, эгер дурарин ризкъ (уьлин къацI) хътабтIиш, Аллагъди учухъна аплу Чан уж'валра хътабтIиди,- гъапунза дурариз.

ВаритIанна асас месэла – тербиячйир- мялимар, медсестрийир, йитимханайиъ лихурайи жюрбежюр жара пишекрар ляхин аплбан цийи къайдайиз хуб вуйи. Вари коллектив бицидарин гъайгъуш-

наъ хъуб руководителин метлеб ва вазифа ву. Му вазифа Мервет Къазиевичди хъуркъу- वालीинди кIулиз адабгъну.

- Гъамушваъ яшамиш шулайи бицидар гъацира къисматну бегъемди дурчч- найидар, инжиклу дапнайидар ву,- кIура Мервет Къазиевди.

- Бицидарихъди лазим вуйи къайдайинди ляхин гъабхура. Мушваъ гъарсар кас гъюрмат- наз лайикъ вуйиваликан, ахъюрин гъюрмат дапIну ккунивали- кан варидиз агъя.

Дербент шагърин къюб- пи нумрайин йитимханайиъ 76 бицир яшамиш шула. Гъадрарикан 50 баяр ву. Дурар

9 йислан 18 йисахъна гъайиз- къан яш дубхънайидар ву.

- Бицидарикан гизафдариз чпин уьмриъ гъеобхъуб анжагъ чиркин гафартIан дар, гъякъюб- инсафсузвал ва эдебсуз абйир- бабар ву. Бицидарин хулаъ я адаш, я дада хъадру йитимар йирхъуртIан адар. Шубур бицирин абйир- бабар чпин ихтиярарихъ мягърум гъапIдар ву. Эгер пулин дакъатар ва къуватар айиш, гъаму гъюкуматдин идарайикан бицидарин горчег аьлам аплуз хъибдийи. Ич мялимар бицидариз агъювалар тувуз, зяиф бицидарихъди жаради ляхин гъабхуз чалишмиш шула.

Мушваъ тербия гъадабгъурайидариз эдеблувалин, диндин эдебиятдин, горчегвалин ва хизандин рафтарин къиматлувал фтиъ аш, агъю аплура. Мидланна гъайри, уголовный ихтиярарихъди таниш аплури, чпиз, гъюзимбу уьмриз пише ктабгъузра кюмек аплура. Асас дарсарин къяляхъ бицидар карханйириз гъягъюра, душварий дурари чпин юкIв али ляхин аплура. Гъарсариз аплу ляхин- кар а.

Гъелбетда, баяр шагъриз рьягъвал гъадабгъузра удучIвуру. Думу ляхин къадагъа дапIнадар.

- Бицидарихъди яшназ думфнайидарихъдиси сюгъбат аплуган, гъадрарикан цийи ляхнар-

ра ерхъуру, ужудар гафарра ашкар аплуру. Бицидарин учу тярифар аплури шулча. Гъарсар кас, чан ляхнаркан рази гъахъиган ва тяриф аплруган, ужуб терефнахъинди дигиш шулу. Тянкъид аплйизтIан гъац аплу- вал ужу ву. Хъа амма бицида- риз яшнан ахъюдаризси дарди гъацдар гафар пуз читинди шулу. Эгер яшнан ахъюдари дурариз гъадму терефнакан улдрупиш, дурари уьмриъ ужудар терефар ишлетмиш аплуз дубгъидар, дурариз улупну ккунду. Ари гъаддиз ич коллектив бицидариз ужувлар ва рьягътвалар хъпан бадали чалишмиш шула. Узу дирек-

Учу Сергейиз учухъна гъювал ккун гъапнийча.

- Ассаламу аьлейкум!- гъамциб тебрикан гаф аплбиинди 16 йисаъ айи жигъил бай учухъна гъафнийи. Аьламатнан бай вуйи, гарцIлик тIюркъ кайи, уклу улари акв туврайи, машнак аьлхъюб ккайи, чухъна манишин ва ккунишин жалб аплурсир вуйи.

Сиражудин Мягъячгъалайиъ бабкан гъахъну, дугъан 9 йис яш гъабхъиган, йитимханайиъ ахъну. Дугъан чи Ирара гъамушваъ а.Дугъан яш 14 йис вуйи. Лагерий Сиражудин сар балихъди таниш шулу, жара йитимханайиъ айирихъди. Дурар ужудар дустар шулу ва диндин гъардшарра шулу. Дугъу Сиражудиндиз гъудган аплуз улупуру. Гъарсаб жвуми йигъан Мервет Къазиевич ва баяр Дербент шагърин жвумийин гъудган аплуз мистаз гъягъюру.

- Сиражудин гъичра машиндиъ эуз рази шулдар. Думу гъарган ликриъди мистаз гъягъюру. Дугъу кIури шулу, фицики мистаз ликриъди гъягъювал гирамивалин ляхин ву, - машнак аьлхъюб ккади гъапнийи Мервет Къазиевичди.

- Жвумийин гъудгнин къяляхъ Аллагъу Тааьлайикан уву фу ккун аплури шулва?,- гъерхунза Сиражудиндихъан.

- Аллагъдиз варидариз ужуйи дубхъну ккундузуз, кIури шулза. Йитимар даришри, бицидар чпин абйир- бабарин тербияйиккди гъузри, кIури шулза.

- Хъа увуз жележегдиъ фуж духъну ккундувуз?

- Военный духъну ккундузуз, Мервет Къазиевичсир. ДичIвлур, сагъир ва мюгъкам беден хъайир духъну ккундузуз. Ва ужувлан гъиллигъар кайирра...

- Гъарсар бицирин хъуркъувал- му ич хусуси хъуркъувал ву. Гъадарин шадвалра ич шадвал ву. Вася Иванов гъайвниинди жаргъбаан гъалиб гъахъну. Дугъан яш 18 йис ву. Дугъаз гъайвар лапра гизаф ккунду. Ич бицидари шагърин ва республикайин сабпи йишв бадали вуйи талитарий лапра ахъю активвал улупури шулу ва сабпи йишварра гъазанмиш аплуру,- шадвал кади гъапнийи директори.

Думу чаз туву къисматнин разиди ву ва абйир- бабар хътру бицидарин идарайиз чав регъбервал туврайивалиин швумал духънадар. Гъаз гъапиш дугъуна чан коллективди бицидарин юкIварихъна вуйи ккунишин абгура...

